

Είδη δευτερευουσών προτάσεων

Οι δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται σε :

1. Ειδικές προτάσεις

Ειδικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους ειδικούς συνδέσμους **ότι, πως, που** .

- ↪ Μου είπε ότι θα επιστρέψει σύντομα.
- ↪ Μου είπε πως θα επιστρέψει σύντομα.
- ↪ Αρκεί που ήρθες. (= ότι ήρθες)
- ↪ Είδες που τα κατάφερα τελικά; (= ότι τα κατάφερα...)

► Οι ειδικές προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

Οι ειδικές προτάσεις χρησιμοποιούνται ως:

α. Υποκείμενο απρόσωπων ρημάτων ή απρόσωπων εκφράσεων.

↪ Φαίνεται ότι θα βρέξει σήμερα.

[Απρόσωπο ρήμα: Φαίνεται, Υποκείμενο: ότι θα βρέξει σήμερα]

↪ Είναι σίγουρο ότι δεν έχουμε ξανασυναντηθεί.

[Απρόσωπη έκφραση: Είναι σίγουρο, Υποκείμενο: ότι δεν έχουμε ξανασυναντηθεί]

β. αντικείμενο.

↪ Νομίζω ότι δε σου άρεσε το φαγητό.

[Ρήμα: Νομίζω, Υποκείμενο: (εγώ), Αντικείμενο: ότι δε σου άρεσε το φαγητό]

2. Αιτιολογικές προτάσεις

Αιτιολογικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους αιτιολογικούς συνδέσμους: **γιατί, επειδή, διότι, αφού, καθώς, εφόσον, που** .

Επίσης, ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται και οι φράσεις: **μια και, μια που** .

- ↪ Ο Νίκος λυπήθηκε , γιατί δεν ήρθαν οι φίλοι του.
- ↪ Ο Νίκος λυπήθηκε , επειδή δεν ήρθαν οι φίλοι του.
- ↪ Ο Νίκος λυπήθηκε , διότι δεν ήρθαν οι φίλοι του.
- ↪ Ο Νίκος λυπήθηκε , που δεν ήρθαν οι φίλοι του.
- ↪ Δε θα ξαναέρθω σπίτι σας, αφού δε με θέλετε.
- ↪ Δε θα ξαναέρθω σπίτι σας, εφόσον δε με θέλετε.
- ↪ Ήταν στενοχωρημένοι, καθώς αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη γη τους.
- ↪ Μια και δεν ήρθε, θα φύγω κι εγώ.
- ↪ Θα πάμε βόλτα τελικά, μια που σχόλασες νωρίς.

► Οι αιτιολογικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα από τις προτάσεις τις οποίες προσδιορίζουν, εκτός αν είναι πολύ σύντομες.

- ↪ Δε με κάλεσε στη γιορτή του, **γιατί δε με συμπαθεί ιδιαίτερα.**
- αλλά ↪ Μην κάνετε θόρυβο **γιατί κοιμάμαι.**

ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις αιτιολογικές προτάσεις που αρχίζουν με το **γιατί** με τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις που αρχίζουν επίσης με το **γιατί**. Οι αιτιολογικές προτάσεις φανερώνουν αιτία (για ποιον λόγο γίνεται αυτό που αναφέρεται στην πρόταση που προσδιορίζουν) και χωρίζονται με κόμμα από την πρόταση που προσδιορίζουν, ενώ οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις είναι συνήθως αντικείμενο της πρότασης που προσδιορίζουν και δεν χωρίζονται με κόμμα.

↪ Δεν πήγα στη γιορτή , **γιατί ήμουν κουρασμένος.** (αιτιολογική πρόταση - βάζουμε κόμμα)

↪ Δεν καταλαβαίνω **γιατί δεν πήγες στη γιορτή.** (πλάγια ερωτηματική πρόταση, αντικείμενο του ρ. **καταλαβαίνω** - δε βάζουμε κόμμα)

3. Τελικές προτάσεις

Τελικές (ή του σκοπού) λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους τελικούς συνδέσμους **να** και **για να** .

► Οι τελικές προτάσεις, όταν εισάγονται με το **για να** χωρίζονται με κόμμα, όταν όμως εισάγονται με το **να** δε χωρίζονται με κόμμα.

↪ Έφυγε γρήγορα, για να προλάβει το λεωφορείο.

↪ Μίλα πιο δυνατά να σ' ακούω καλύτερα. (= για να σ' ακούω καλύτερα)

Προσοχή: Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις τελικές προτάσεις που εισάγονται με το **να** με τις βουλητικές προτάσεις που επίσης εισάγονται με το **να**. Οι τελικές προτάσεις εισάγονται κυρίως με τον σύνδεσμο **για να** και, όταν εισάγονται με τον σύνδεσμο **να**, τότε αυτός μπορεί να αντικατασταθεί με το **για να** .

↪ Τελική: Έρθα να δουλέψω. (= για να δουλέψω)

↪ Βουλητική: Θέλω να δουλέψω. (δε λέγεται όμως: Θέλω για να δουλέψω)

4. Ενδοιαστικές (ή διστακτικές) προτάσεις

Ενδοιαστικές (ή διστακτικές) λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους διστακτικούς συνδέσμους **μη(ν)**, **μήπως** .

↪ Ανησυχώ μήπως το ξεχάσεις.

↪ Φοβάται μη του κλέψουν το αυτοκίνητο.

► Οι ενδοιαστικές προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

5. Χρονικές προτάσεις

Χρονικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους χρονικούς συνδέσμους:

όταν, μόλις, αφού, καθώς, ενώ, σαν, πριν (πριν να), προτού, όποτε

- ↪ Όταν είσαι έτοιμος, τηλεφώνησε μου.
- ↪ Θα ξεκινήσουμε, μόλις ξημερώσει.
- ↪ Αφού φτάσουμε, θα σου τηλεφωνήσω.
- ↪ Καθώς οδηγούσα, άρχισε να βρέχει.
- ↪ Ενώ οδηγούσα, άρχισε να βρέχει.
- ↪ Σαν έρθει, θα του το πω. (=όταν/μόλις έρθει)
- ↪ Να πλύνεις τα χέρια σου, πριν καθίσεις για φαγητό.
- ↪ Πήραμε τον δρόμο του γυρισμού, πριν να δύσει ο ήλιος.
- ↪ Να πλύνεις τα χέρια σου, προτού καθίσεις για φαγητό.
- ↪ Μπορείς να μου τηλεφωνήσεις όποτε θέλεις.

► Οι χρονικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα από τις προτάσεις τις οποίες προσδιορίζουν, εκτός αν είναι πολύ σύντομες.

- ↪ Όταν δεν έχει πολλή δουλειά, πηγαίνει στο εξοχικό του.
- αλλά ↪ Τηλεφώνησέ μου αμέσως μόλις φτάσεις.

6. Αποτελεσματικές (ή συμπερασματικές) προτάσεις

Αποτελεσματικές (ή συμπερασματικές) λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους αποτελεσματικούς συνδέσμους **ώστε, που**, με τον σύνδεσμο **να** ή με κάποιες φράσεις που χρησιμοποιούνται ως αποτελεσματικοί σύνδεσμοι (**ώστε να, που να, για να, έτσι που, με αποτέλεσμα να**) .

↪ Μιλά πολύ σιγά, ώστε μόλις ακούγεται.

↪ Ήταν τόσο σκοτεινά, που δε βλέπαμε τίποτα. (= **ώστε** δε βλέπαμε τίποτα)

↪ Δεν είναι ανόητος να τα πει όλα. (= **ώστε** να τα πει όλα)

↪ Δεν υπήρχαν μικρόφωνα, με αποτέλεσμα να μην ακούμε τίποτα.

↪ Εξήγησέ το μου καλά, ώστε να το καταλάβω.

↪ Το εξήγησε έτσι, που να είναι κατανοητό απ' όλους. (= **ώστε** να είναι κατανοητό...)

↪ Δεν είναι τόσο ανόητος, για να κάνει τέτοιο λάθος. (= **ώστε** να κάνει...)

▶ Οι αποτελεσματικές προτάσεις χωρίζονται με κόμμα από την πρόταση που προσδιορίζουν.

7. Εναντιωματικές προτάσεις

Εναντιωματικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με τους αντιθετικούς συνδέσμους **αν και, ενώ, μολονότι** .

↪ Αποφάσισα να πάω, αν και δεν είχα καθόλου όρεξη.

↪ Αποφάσισα να πάω, ενώ δεν είχα καθόλου όρεξη.

↪ Αποφάσισα να πάω, μολονότι δεν είχα καθόλου όρεξη.

▶ Οι εναντιωματικές προτάσεις χωρίζονται με κόμμα.

8. Υποθετικές προτάσεις

Υποθετικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις, οι οποίες εισάγονται με τον υποθετικό σύνδεσμο **αν** (ή **εάν**) και πιο σπάνια με τους συνδέσμους **άμα** και **σαν** ή φράσεις όπως οι **έτσι και**, **σε περίπτωση που**

- ↪ Αν αύριο ο καιρός είναι καλός, θα πάμε εκδρομή.
- ↪ Εάν αύριο ο καιρός είναι καλός, θα πάμε εκδρομή.
- ↪ Άμα αύριο ο καιρός είναι καλός, θα πάμε εκδρομή.
- ↪ Σαν θέλεις, όλα γίνονται. (= **Αν** θέλεις)
- ↪ Έτσι και δεν έρθεις, θα θυμώσω πολύ. (= **Αν** δεν έρθεις)
- ↪ Θα είμαι στο σπίτι το απόγευμα, σε περίπτωση που θέλεις να έρθεις. (= **αν** θέλεις...)
- ↪ Αύριο θα πάμε εκδρομή, εκτός κι αν βρέχει. (= **αν** δε βρέχει)
- ↪ Αν τυχόν τον δεις, πες του να μου τηλεφωνήσει. (= **αν** τον δεις)

Η δευτερεύουσα υποθετική πρόταση και η πρόταση που προσδιορίζει αποτελούν μαζί έναν **υποθετικό λόγο**. Η υποθετική πρόταση ονομάζεται **υπόθεση**, ενώ η πρόταση που προσδιορίζει η υποθετική ονομάζεται **απόδοση**.

Υποθετικός λόγος

Αν τον δεις, δώσ' του τα χρήματα
υπόθεση απόδοση

► Μια υποθετική πρόταση, κυρίως όταν βρίσκεται πριν από την πρόταση που προσδιορίζει (την απόδοση του υποθετικού λόγου), χωρίζεται με κόμμα από αυτή. Συχνά όμως, όταν η υποθετική πρόταση ακολουθεί και είναι σύντομη, δε χρειάζεται κόμμα.

- ↪ Αν διαβάσεις, θα σε πάω βόλτα.
- ενώ ↪ Θα σε πάω βόλτα αν διαβάσεις.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Αν η πρόταση από την οποία εξαρτάται η υποθετική πρόταση, περιέχει ένα από τα ρήματα: *ρωτώ, απορώ, αμφιβάλλω, λέω, ξέρω, γνωρίζω, μαθαίνω, θυμάμαι, σκέφτομαι* και άλλα παρόμοια, τότε η δευτερεύουσα αυτή πρόταση δεν είναι υποθετική αλλά πλάγια ερωτηματική (είναι αντικείμενο στο ρήμα της προηγούμενης πρότασης και δε χωρίζεται με κόμμα από αυτή).

- ↪ Μπορείς να έρθεις μαζί μας, **αν θέλεις**. (υποθετική πρόταση)
- ↪ Δεν ξέρω **αν θα έρθω μαζί σας**. (πλάγια ερωτηματική πρόταση, αντικείμενο στο ρήμα **Δεν ξέρω**)

9. Βουλευτικές προτάσεις

Βουλευτικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με το **να** και λειτουργούν ως:

1. **Αντικείμενο** ρημάτων όπως τα: θέλω, μπορώ, εύχομαι, δέχομαι, επιθυμώ, προτιμώ, αναγκάζομαι, προσπαθώ, παρακαλώ, αναγκάζομαι κ.ά.

↪ Θέλω να έρχεσαι στην ώρα σου.

[Ρήμα: Θέλω, Υποκείμενο: (εγώ), Αντικείμενο: να έρχεσαι στην ώρα σου]

↪ Εύχομαι να νικήσει ο καλύτερος.

[Ρήμα: Εύχομαι, Υποκείμενο: (εγώ), Αντικείμενο: να νικήσει ο καλύτερος]

2. **Υποκείμενο** απρόσωπων ρημάτων και απρόσωπων εκφράσεων όπως:

α. τα απρόσωπα ρήματα: πρέπει, χρειάζεται, επιτρέπεται, απαγορεύεται, συμβαίνει κ.ά.

↪ Πρέπει να είσαι πιο προσεκτικός.

[Απρόσωπο ρήμα: Πρέπει, Υποκείμενο: να είσαι πιο προσεκτικός]

↪ Απαγορεύεται να πατάς το γκαζόν.

[Απρόσωπο ρήμα: Απαγορεύεται, Υποκείμενο: να πατάς το γκαζόν]

β. οι απρόσωπες εκφράσεις: είναι ανάγκη, είναι φυσικό, είναι αδύνατον, είναι καλύτερα, είναι απαραίτητο, είναι ντροπή κ.ά.

↪ Είναι ανάγκη να επικοινωνήσεις μαζί μου.

[Απρόσωπη έκφραση: Είναι ανάγκη, Υποκείμενο: να επικοινωνήσεις μαζί μου]

↪ Είναι καλύτερα να φύγεις.

[Απρόσωπη έκφραση: Είναι καλύτερα, Υποκείμενο: να φύγεις]

► Οι βουλευτικές προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

Προσοχή: Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις τελικές προτάσεις που εισάγονται με το **να** με τις βουλευτικές προτάσεις που επίσης εισάγονται με το **να**. Οι τελικές προτάσεις εισάγονται κυρίως με τον σύνδεσμο **για να** και, όταν εισάγονται με τον σύνδεσμο **να**, τότε αυτός μπορεί να αντικατασταθεί με το **για να**.

↪ Τελική: Ήρθα **να δουλέψω** ή Ήρθα, **για να δουλέψω**

↪ Βουλευτική: Θέλω **να δουλέψω** (δε λέγεται όμως: Θέλω για να δουλέψω)

10. Αναφορικές προτάσεις

Αναφορικές λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με :

1) Τις αναφορικές αντωνυμίες:

ο οποίος, η οποία, το οποίο

όποιος, όποια, όποιο

όσος, όση, όσο

ό,τι και που (= ο οποίος, η οποία, το οποίο)

↪ Διαβάζω το βιβλίο το οποίο μου χάρισες.

↪ Διαβάζω το βιβλίο που μου χάρισες.

↪ Αγοράζει ό,τι βρίσκει μπροστά της.

↪ Αγοράζει οτιδήποτε βρίσκει μπροστά της.

↪ Ήρθαν στη γιορτή όσοι ήταν καλεσμένοι.

↪ Όποιος ενδιαφέρεται να το δηλώσει.

↪ Οποιοσδήποτε να τον φώναζε, ερχόταν.

2) Με τα αναφορικά επιρρήματα :

όπου, που (=όπου) (δηλώνουν τόπο)

όσο (δηλώνει ποσό)

↪ Πήγαινε όπου σου πουν.

↪ Πήγα στην πόλη που μεγάλωσα. (= όπου μεγάλωσα)

↪ Μπήκα κρυφά στο σαλόνι, που έπαιζε πιάνο η νονά.

↪ Μπήκα κρυφά στο σαλόνι όπου έπαιζε πιάνο η νονά.

↪ Φάε και πιες όσο θέλεις.

11. Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις

Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις λέγονται οι δευτερεύουσες προτάσεις που περιέχουν ερώτηση και εισάγονται με :

- ερωτηματικές αντωνυμίες (ποιος, πόσος, τι κτλ.)
- ερωτηματικά επιρρήματα (πού, πότε, πώς κτλ.)
- συνδέσμους (αν, γιατί, μήπως κτλ.)

► Πλάγια ερώτηση έχουμε όταν ένας ομιλητής μεταφέρει μια ερώτηση σε κάποιον άλλο.

↪ Με ρώτησε τι ώρα είναι.
κύρια πλάγια ερωτηματική

↪ Με ρώτησε πού πάω.
κύρια πλάγια ερωτηματική πρόταση

↪ Ζήτησε να μάθει πώς ήρθα.
κύρια πλάγια ερωτηματική πρόταση

↪ Ήθελε να μάθει ποιος κέρδισε τον αγώνα.
κύρια πλάγια ερωτηματική πρόταση

↪ Απορώ γιατί δεν πήγε κι αυτός στο θέατρο.
κύρια πλάγια ερωτηματική πρόταση

► Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις δε χωρίζονται κόμμα.

► Στο τέλος της πλάγιας ερωτηματικής πρότασης δε βάζουμε ερωτηματικό.